

Квач Я.П.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту
Одеський інститут фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі
вул. 25-й Чапаївської дивізії, 6, м. Одеса, Україна, 65070
E-mail: oif_admin@ukr.net

Кошельок Г.В.

кандидат економічних наук, доцент
кафедра економіки підприємства
Одеський національний економічний університет
вул. Преображенська, 8, м. Одеса, Україна, 65082
E-mail: galas2811@gmail.com

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БОРОШНОМЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Розглядається сучасний стан борошномельної галузі України. Доведено, що борошномельна галузь, поряд з круп'яною і комбікормовою галузями, є складовою частиною зернопромислового комплексу України, яка має достатній потенціал для заготівлі продовольчого зерна для виробництва борошна і круп. Проаналізовано динаміку виробництва борошна та річного споживання хлібних продуктів на душу населення в Україні за певні роки, експорт і імпорт борошна. Розглянуто основні проблеми, які стримують розвиток ринку борошна та експорту продукції даної галузі, та перспективи розвитку борошномельної промисловості.

Ключові слова: борошно, експорт і імпорт борошна, зерно, борошномельна галузь.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Однією з головних цілей держави, а саме економічної безпеки, є продовольча безпека України. У Декларації Всесвітнього самміту з продовольчої безпеки відмічено, що продовольча безпека існує, коли всі люди завжди мають фізичний, соціальний та економічний доступ до достатньої кількості безпечного та поживного продовольства для задоволення своїх дієтичних потреб і харчових переваг для ведення активного і здорового життя [1]. Саме тому борошно-круп'яна галузь грає провідну роль в забезпеченні населення, а також інших галузей харчової промисловості такими соціально-значущими продуктами, як борошно та крупи. Україна має достатній потенціал для заготівлі продовольчого зерна для виробництва борошна та круп. Незважаючи на поступове зниження рівня споживання хліба в Україні, яке спостерігається в останні роки, борошно було та залишається стратегічно важливим продуктом, виробництво якого приносить стабільний дохід.

Аналіз останніх публікацій з проблеми показав, що проблема борошномельно-круп'яної галузі завжди була у полі зору учених. Ринок борошна в своїх наукових працях висвітлювали такі вчені, як О. Бокій [2], І. Кузнецова [3], О. Нікішина [4], Р. Рибчинський [5] та інші. Але ринок борошна залишається динамічним, тому постійно потребує проведення аналізу та виявлення впливу негативних факторів на нього.

Формулювання цілей дослідження. Мета даної статті – на основі аналізу тенденцій ринку борошна визначити перспективи розвитку борошномельної галузі України.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Борошномельна галузь, поряд з круп'яною і комбікормовою галузями, є складовою частиною зернопромислового комплексу, що займається переробкою зернових культур, який, у свою чергу, займає важливе місце в складі агропромислового комплексу України. Успішний розвиток зернопромислового комплексу визначається стійким фінансовим станом і активними інвестиційними процесами. В умовах рецесії економіки важливим завданням є своєчасне виявлення проблем у функціонуванні комплексу та визначення шляхів їх вирішення. Подолання кризових явищ на підприємствах дозволить збільшити обсяги виробництва, прибуток від операційної діяльності, наростити грошові потоки [6, с. 94].

Україна має достатній потенціал для заготівлі продовольчого зерна для виробництва борошна і круп. Найважливішими чинниками, які впливають на територіальне розміщення підприємств із виробництва борошна, є споживачі й сировинні ресурси [7]. За даними Держкомстату, щорічна потреба України в продовольчому зерні, зокрема для виробництва хліба і хлібобулочних виробів, оцінюється від 5,7 до 7 млн. т. Традиційно використовується широкий спектр зернових культур. Головна роль у продовольчому споживанні, звичайно, належить пшениці – 80 %. Частка

жита і гречки складає приблизно 7 і 5% відповідно. На використання рису й кукурудзи в середньому припадає приблизно 3%. Споживання інших зернових і зернобобових культур на виробництво борошна і круп традиційно незначне й разом складає близько 4% [8].

В Україні борошно є сировиною для найбільш важливих продуктів харчування, тому виробництво цього товару в країні вважається стратегічним. Розмір ринку борошна в Україні визначається в основному потребами внутрішнього споживання.

З 1990 р. по теперішній час за офіційною статистикою виробництво борошна скоротилися майже в три рази (з 7,6 млн. т у 1990 році до 2,5 млн. т у 2013 році) [8]. Обсяги виробництва борошна за останні

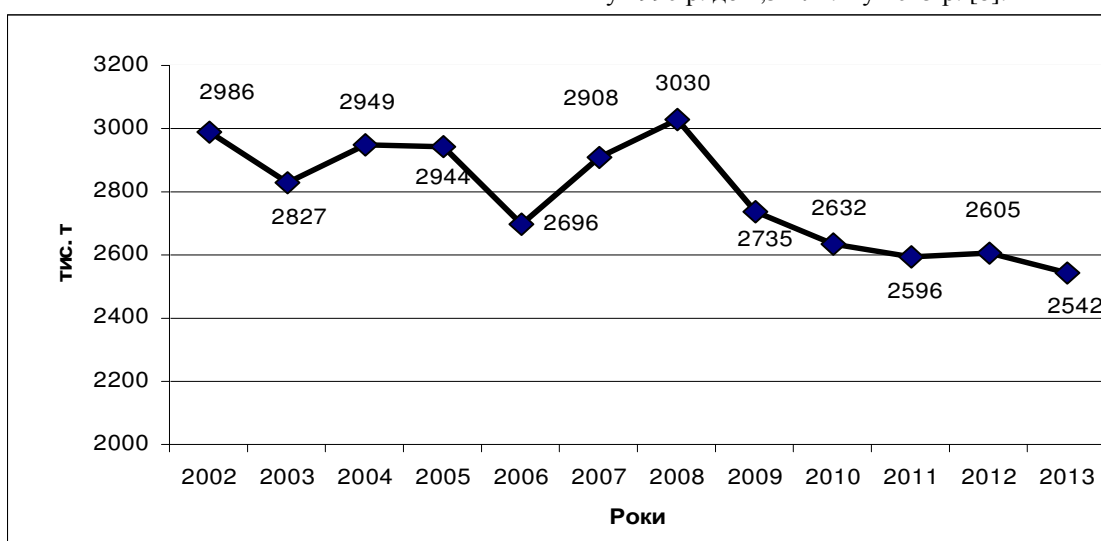
роки коливалися в межах 2,5–3 млн. т залежно від урожаю зернових (рис. 1).

Як показує візуальний аналіз графіка на рис. 1, за період 2002–2013 років спостерігається загальна тенденція до зниження річного виробництва борошна в Україні, що обумовлено як суто економічними, так і демографічними чинниками. Скорочення відбулося внаслідок зменшення споживання за рахунок:

– зменшення чисельності населення з 51,8 млн. осіб у 1990 р. до 45,4 у 2014 р. [8];

– скорочення споживання борошна на душу населення з 145 кг на особу у 1990 р. до 108 кг на особу у 2013 р., що пов'язано із зменшенням самостійного виготовлення населенням виробів з борошна [9];

– скорочення виробництва хліба з 6,7 млн. т у 1990 р. до 1,5 млн. т у 2013 р. [8].

Складено авторами. Джерело: [8]

Рис. 1. Динаміка виробництва борошна в Україні за 2002 – 2013 роки

За офіційними даними, в Україні виробництвом борошна зайняті 1091 підприємство, з яких до промислових (з добовою продуктивністю більше 100 тонн переробки зерна) відноситься 376 підприємств. Потужності розташовані в усіх регіонах України. Причому потужності з виробництва борошна знаходяться на рівні понад 10 млн. т, що приблизно в три рази більше, ніж необхідно для власного споживання, так в 2012 р. коефіцієнт використання наявних потужностей становив усього 26,5% [4, с. 48]. Загальна кількість підприємств за останні 3 роки скоротилася майже на 23%, що пов'язано з тим, що більшості виробництв не витримують конкуренції [2, с. 37]. Основними причинами стали низька технічна озброєність виробництв, неповне завантаження потужностей, укрупнення та поглинання підприємств великими холдингами із замкненою системою виробництва. Незважаючи на велику кількість виробників, 70% ринку контролюється 60-70 великими виробниками, які мають окремі виробничі підрозділи [2, с. 37]. У країні також активно працює величезна кількість

приватних міні-млинів, сукупна потужність яких, на думку незалежних експертів, дозволяє покрити потреби вітчизняного ринку борошна на 10%. Між ключовими вертикально інтегрованими холдингами поділені всі регіональні ринки борошна. На ринку триває процес поглинання дрібних «гравців».

Основне виробництво борошна сконцентровано на 25-ти найкрупніших підприємствах України, які випускають майже 60% загального його обсягу [5, с. 15]. Саме вони є найбільшими постачальниками борошна для хлібозаводів та експортерами продукції на зовнішніх ринках.

Найбільшими центрами з виробництва борошна в Україні є Київ і Київська область, а також Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Вінницька, Одеська області. Найбільше борошна в Україні за 2014 справив Держрезерв України. Про це свідчить рейтинг, складений Національним агропорталом Latifundist.com за даними агентства AR-group [10]. Найбільші виробники підгалузі наведені в табл. 1.

10 ТОП виробників борошна України у 2014 році

№ з/п	Підприємство	Частка ринку, %
1.	Державний резерв України	10,8
2.	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація»	7,5
3.	ХК «Хліб Києва»	6,4
4.	ТОВ «Луганськмлин» ТМ «Добродія»	4,7
5.	Група «Lauffer»	4,6
6.	ТОВ «Дніпропетровський млиновий комбінат» ТМ «Днепромлин»	4,4
7.	ВАТ «Вінницький КХП № 2»	3,6
8.	ТОВ «КХП Тальне»	3,1
9.	Комерційно-виробнича фірма «Рома»	2,1
10.	ЗАТ «Ясиноватський КХП»	1,9

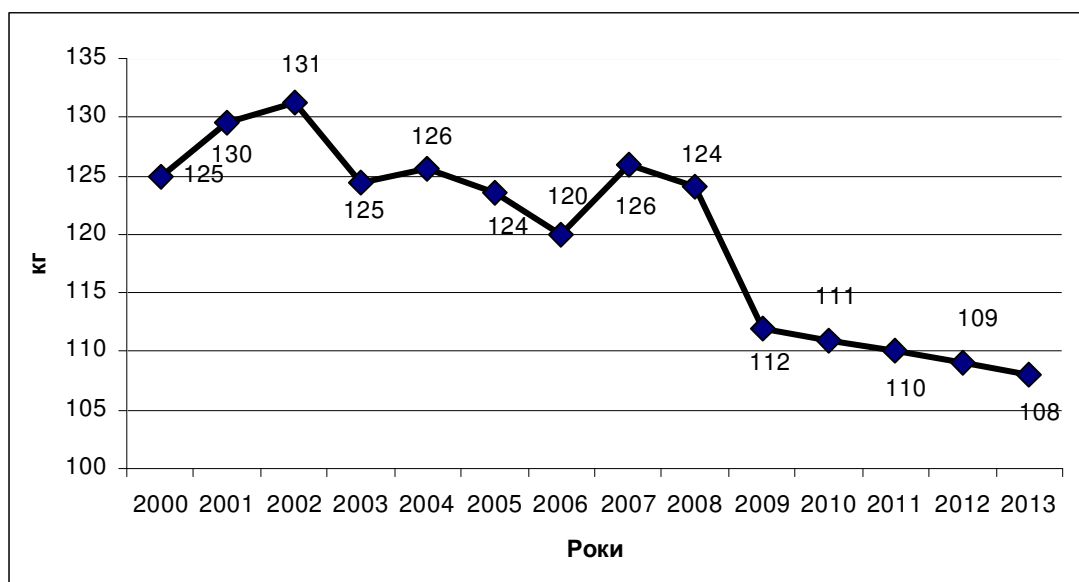
Складено авторами. Джерело: [10]

На частку цих виробників у 2014 році припало близько 50 відсотків від загального обсягу виробництва. Що стосується характеристики продукції, то борошно відноситься до типу продукції з жорстко стандартизованими показниками якості і тому традиційно вважається знеособленим товаром. Лише в останнє десятиріччя деякі виробники запропонували на роздрібному ринку продукцію з брендами. Цей досвід вдався, проте присвоїти бренд на продукцію можуть тільки великі підприємства. Треба зазначити, що продукція на сегменті нефасованого борошна, споживачами якої виступають промислові підприємства, й зараз є стандартизованою, що стосується сегменту дрібно фасованого борошна. То зараз на ринок виводяться продукти з унікальними характеристиками – борошно грубого помелу, борошно з висівками, з вмістом корисних речовин та вітамінів.

Оскільки пшеничне й житнє борошно є основною сировиною для найбільш масового і важливого у харчуванні людини продукту – хліба, то в структурі споживання борошна в середньому близько 85% припадає на частку хлібопекарської промисловості.

За даними аналітиків інформаційного агентства «Агро Перспектива», в структурі собівартості хліба та хлібобулочних виробів, які виробляють в Україні, найбільшу частку, а саме 40-46 відсотків, в залежності від сорту хліба, становить вартість борошна [11]. Також борошно використовується в домашньому господарстві, макаронній, кондитерській підгалузях, для виробництва дитячого харчування, харчових концентратів і у громадському харчуванні.

Динаміку річного споживання хлібних продуктів на душу населення України наведено на рис. 2.

Складено авторами. Джерело: [9, с. 19].

Рис. 2. Динаміка річного споживання хлібних продуктів на душу населення України за 2000-2013 роки

Аналіз графіка на рис. 3 показує, що за період 2000-2013 років в Україні спостерігається тенденція до зниження річного споживання хлібних продуктів на душу населення, але залишається досить високою.

Так, споживання хлібопродуктів в нашій країні значно перевищує не тільки європейські країни, а й раціональні норми (101 кг на рік) [12].

Можна зазначити, що виробництво борошна є соціально значимим і продукція підприємств знаходиться під державним контролем та регулюванням ціни.

Державою запроваджено регулювання оптово-відпускних цін на борошно пшеничне та житнє шляхом встановлення граничної рентабельності та декларування зміни ціни згідно з «Порядком декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари», затвердженим Постановою Кабміну від 17 жовтня 2007 року № 1222. Таким способом уряд стримує ціни на хліб ще на етапі виробництва сировини – борошна. До недавнього часу борошномельні підприємства повинні були погоджувати підвищення цін, якщо дельта підвищення перевищує 1% на місяць, але ситуація докорінно змінилася. Зростання ціни на газ, електроенергію, пально-мастильні та інші матеріали призвело до того, що в Україні за підсумками 2014 року борошно подорожчало в середньому на 40%, основне зростання припало на четвертий квартал поточного року [10].

Аграрний фонд, який покликаний стабілізувати ціни, у 2014 р. також підняв їх на 45-48%. Незважаючи на зростання цін, борошно в Аграрного фонду було дешевше, ніж на ринку [10].

Якщо проаналізувати структуру витрат на виробництво борошна, то в ній значну питому вагу займає вартість зерна 70-80% [10]. Зерновий сектор України за останні 10 років досяг значних результатів і вийшов на новий рівень розвитку. Якщо до 2008 року середньорічний валовий збір зерна становив близько 30 млн. т, а експорт – 7,3 млн. т, то протягом останніх двох сезонів Україна здійснила істотний прорив, опинившись у п'ятірці найбільших країн-експортерів, забезпечуючи близько 10% світової торгівлі зерном. Експерти оцінювали результати врожаю 2013 року в Україні як рекордні, коли валовий збір склав більше 63 млн. т. Проте 2014 р. перевершив очікування, і країна продемонструвала новий рекорд, зібравши 63,8 млн. т зерна, незважаючи на значне скорочення посівних площ, посилення політико-економічної та фінансової кризи, загострення конфлікту на сході країни.

Але зерновий ринок України, починаючи з 2014 року, розвивається під впливом нових факторів, які ще більш істотно посилили свій вплив з початку 2015 року. З одного боку, ринок змінюється під впливом світової кон'юнктури, з іншого – під впливом збільшення виробничих витрат, обумовлених істотним падінням курсу національної валюти. Погодний фактор також не виключається.

На сьогоднішній день складно прогнозувати розвиток ринку. Перспективи врожаю зерна в 2015 році залишаються досить невизначеними. Плани сільгоспвиробників щодо ярого посіву істотно змінилися під тиском нестабільного валютного фактора і зрос-

таючих цін на матеріально-технічні ресурси. У свою чергу, на роботу зерноторгових компаній впливають не тільки виробництво і світова кон'юнктура, але і державне регулювання. При цьому весь ринок залежить зараз від стану економіки країни та фінансового сектору.

Дані по експорту борошна свідчать про поступовий розвиток переробної галузі. До 2007 року борошномельна галузь не була експортоорієнтованою. Україна експортувала борошно в невеликих обсягах. Суттєве зростання обсягів експорту борошна в 2008 році порівняно з 2007 роком було пов'язане, по-перше, з неврожаєм пшениці в ряді країн і квотуванням вивезення зернових з України, по-друге, – з великою різницею в ціні борошна на внутрішньому і зовнішньому ринках. Це і дало поштовх для розвитку зовнішньої торгівлі борошномельною продукцією. Експорт борошна з України за останні п'ять років значно виріс. Якщо в 2010 р. експорт складав всього 83,5 тис. т, то в 2014 р. Україна вийшла на 247,2 тис. т. У 2014 р. з України було експортовано пшеничного борошна на 15% більше, ніж у 2013 р. – 214,1 тис. т [10].

За останні три роки істотно змінилася не тільки динаміка, але і географія експорту борошна. Основними споживачами українського борошна є Афганістан – 1,5 млн. т, Узбекистан – 1,4 млн. т і Ірак – 1,3 млн. т. Китай, КНДР – 55 млн. т, Сирія – 21,6 тис. т і інші країни [10].

Варто зазначити, що при правильній організації виробничого процесу та маркетингової політики експорт муки є умовно привабливим. В окремі роки, коли у світі посуха, зростання цін, а в Україні квоти на вивіз зерна, цей бізнес стає дуже привабливим. Тобто експорт – це не самоціль, а можливість утримати обсяги переробки, зберегти підприємство на тлі зниження внутрішнього споживання.

Імпорт пшеничного борошна в країну в 2014 р. склав 2,5 тис. т, що на 19,1% менше, ніж в 2013 р. Україна закуповувала пшеничне борошно переважно в США, Італії та Росії, борошно з інших зернових – у Росії, Німеччині та Фінляндії.

Основними проблемами, що стримують розвиток ринку борошна та експорту продукції, є відставання вітчизняних типових технологічних процесів переробки пшениці в хлібопекарську муку від зарубіжних аналогів за матеріаломісткістю, питомою енергоємністю, займаною площею, витратами повітря і рівнем автоматизації.

Виходячи з цього, перспективною є організація високотехнологічного борошномельного виробництва з застосуванням нового обладнання та світового досвіду. Відсутність достатніх обігових коштів не дозволяє борошномельним підприємствам проводити закупівлю запасу зерна для забезпечення формування помольних партій в необхідних обсягах, що

приводить до зниження якості продукції, яка виробляється.

Подальший розвиток борошномельної промисловості передбачає підвищення ефективності використання зерна, виготовлення і продаж готових сумішей для потреб хлібопечення, а також забезпечення якості та безпеки продуктів переробки зерна. Перспективи розвитку борошномельної промисловості пов'язані зі значним розширенням асортименту продукції, в тому числі дієтичного призначення, з підвищенням рівня технічної оснащеності підприємств і освоєнням нових технологій, а також з організаційними перетвореннями. Формування сортів борошна і складання борошняних сумішей на замовлення споживачів в даний час є найважливішою умовою успішного бізнесу. Також необхідно вдосконалювати взаємодію складових ланцюгу «зерно – борошно – хліб».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для українського ринку борошна головними чинниками, які впливають на цінову ситуацію, є

можливий дефіцит вітчизняної сировини, вартість пшениці як на світовому ринку, так і на ринках Європи, Росії й США, а також процеси в законотворчості. Ще однією особливістю українського ціноутворення на ринку борошна є значний адміністративний тиск, який може виявлятися з метою недопущення зростання цін на хлібобулочну продукцію.

Головними причинами скорочення обсягів борошномельного виробництва є зменшення середньодушового споживання та обсягів промислового використання борошна, зокрема в хлібопекарській промисловості, яка є найбільшим споживачем цього продукту та «тінізація» руху товаропотоків.

Якщо ж розглядати ситуацію в борошномельній галузі на перспективу, то тут, однозначно, єдиним фундаментальним фактором стає оцінка чисельності населення України, яке скорочується, його вікові критерії й ступінь урбанізації, все це у подальшому може привести до зростання обсягу експорту.

Література

1. Декларация Всемирного саммита по продовольственной безопасности. Принята на Всемирном саммите по продовольственной безопасности (Рим, 16–18 ноября 2009 года) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/ocuments/decl_conv/declarations/summit2009_declaration.
2. Бокій О.В. Ринок борошна в Україні / О.В. Бокій // Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова. – 2013. Т. 18 Вип. 4/1. – С. 43-57.
3. Кузнецова І.О. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія (Монографія) / І.О. Кузнецова. – Одеса : ВПП «Друкарський дім», 2009 – 228 с.
4. Нікішина О. Аналіз ринку борошномельної продукції / О. Нікішина // Товари і ринки. – 2013. № 2. – С. 43-57.
5. Рыбчинский Р. С. Тенденции развития мукомольной отрасли Украины / Р. С. Рыбчинский // Хранение и переработка зерна. – 2012. – № 11 (161). – С. 15-17.
6. Поддєрьогін А. М. Фінансовий стан та інвестиційна привабливість підприємств харчової промисловості України / А.М. Поддєрьогін, А.В. Корнилюк. // Економіка і регіон. ПолтНТУ. – 2009. – № 1(20). – С. 94-100.
7. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/economica/ukr/157.html>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Збірник «Україна – 2013»: стат. зб. ; за ред. О.Е. Остапчука. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2014 – 28 с.
10. Офіційний сайт інформаційно-аналітичного агентства «АПК-Інформ»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apk-inform.com>.
11. Офіційний сайт інформаційного агентства «Агро Перспектива»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroperspectiva.com/ru/>.
12. Постанова кабінету Міністрів України від 14.04.2000 р. № 656 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sop.com.ua/regulations/2339/246818/>

Стаття надійшла 21.05.2015

Квач Я.П.

доктор экономических наук, доцент,
 профессор кафедры финансов, денежного обращения и кредита
 Одесский институт финансов Украинского государственного
 университета финансов и международной торговли
 ул. 25-й Чапаевской дивизии, 6, г. Одесса, Украина, 65070
 E-mail: oif_admin@ukr.net

Кошелёк Г.В.

кандидат экономических наук, доцент
 кафедра экономики предприятия
 Одесский национальный экономический университет
 ул. Преображенская, 8, г. Одесса, Украина, 65082
 E-mail: galas2811@gmail.com

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МУКОМОЛЬНОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Рассматривается современное состояние мукомольной отрасли Украины. Доказано, что мукомольная отрасль, наряду с крупяной и комбикормовой отраслями, является составной частью агропромышленного комплекса Украины, которая имеет достаточный потенциал для заготовки продовольственного зерна для производства муки и круп. Проанализированы динамика производства муки и годового потребления хлебных продуктов на душу населения в Украине за определенные годы, экспорт и импорт муки. Рассмотрены основные проблемы, которые сдерживают развитие рынка муки и экспорта продукции данной отрасли и перспективы развития мукомольной промышленности.

Определены экономические и демографические факторы, за счет которых произошло уменьшение потребления. Приведены 10 ТОП производителей муки Украины в 2014 году. Определены новые факторы, влияющие на изменение зернового рынка Украины. Рассмотрены основные проблемы, которые сдерживают развитие рынка муки и экспорта продукции данной отрасли и перспективы развития мукомольной промышленности. Проведенное исследование показало, что для украинского рынка муки главными факторами, которые влияют на ценовую ситуацию, являются возможный дефицит отечественного сырья, стоимость пшеницы как на мировом рынке, так и на рынках Европы, России и США, а также процессы в законодательстве. Еще одной особенностью украинского ценообразования на рынке муки является значительное административное давление, которое может проявляться в целях недопущения роста цен на хлебобулочную продукцию. Главными причинами сокращения объемов мукомольного производства являются уменьшение среднелюдиного потребления и объемов промышленного использования муки, в частности в хлебопекарной промышленности, которая является крупнейшим потребителем этого продукта и «тенизация» движения товаропотоков. Если же рассматривать ситуацию в мукомольной отрасли на перспективу, то, однозначно, единственным фундаментальным фактором становится оценка численности населения Украины, которое сокращается, его возрастные критерии и степень урбанизации, все это в дальнейшем может привести к росту объема экспорта.

Ключевые слова: мука, экспорт и импорт муки, зерно, мукомольная отрасль.

Kvach Ja.P.

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
 Full Professor in Finance, Monetary Circulation and Credit
 Odessa Institute of Finance of the Ukrainian State University of
 Finance and International Trade
 25 Chapayev Division str., 6, Odessa, Ukraine, 65070
 E-mail: oif_admin@ukr.net

Koshelek G.V.

Ph.D. in Economics, Associate Professor
 Department of Economy of Enterprise
 Odessa National Economic University
 Preobrazhenska str., 8, Odessa, Ukraine, 65082
 E-mail: galas2811@gmail.com

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF FLOUR MILLING INDUSTRY IN UKRAINE

Flour milling industry plays a leading role in providing individuals and other food industries by such socially important products as flour and grain. Ukraine has the potential for storing of food grain for production of flour and

grain. Despite the gradual decline of bread consumption in Ukraine, which is observed in recent years, flour was and is remained a strategically important product, the production of which brings a steady income.

The current state of flour milling industry in Ukraine is observed, it is proved that flour milling industry along with grain and animal feed industries, it is the part of the grain industrial complex in Ukraine, which has the potential for storing of food grain for flour and grain production.

The dynamics of flour production and annual consumption of bakery per head of population in Ukraine for some years, the export and import of flour is analyzed.

The economic and demographic factors, due to which there was a decrease in consumption are defined. The top 10 manufacturers of flour in Ukraine in 2014 are showed. New factors influencing the change of the grain market of Ukraine are determined. The main problems that hinder the development of the market of flour and exports of this industry and prospects of the milling industry are reviewed.

The study showed that for Ukrainian market of flour the main factors that influence on the price situation are the following: the shortage of local raw materials, the cost of wheat on world markets and on the markets of Russia and the USA, as well as the processes of lawmaking. Another feature of the Ukrainian market of flour pricing it is a significant administrative pressure that can be applied to prevent the growth of prices for bread products.

The main reasons of the decline in flour production are the reduction of average consumption and the amount of industrial use of flour, in particular in the baking industry, which is the largest consumer of this product and "shadowing" the movement of trade flows.

If we consider the situation in the flour-milling industry in the future, there is clearly the only fundamental factor it is rating of the population in Ukraine, which is reduced, its age criteria and level of urbanization, all of these can lead to the increase in exports in the future.

Keywords: flour, export and import of flour, grain, flour milling industry.

References

1. Deklaratsiya Vsemirnogo sammita po prodovolstvennoy bezopasnosti. Prinyata na Vsemirnom sammite po prodovolstvennoy bezopasnosti (Rome, 16–18 november 2009) [Electronic resource]. Access mode: http://www.un.org/ru/ocuments/decl_conv/declarations/summit2009_declaration.
2. Bokiy O.V. (2013). Runok boroshna v Ukrayini. *Visnuk ONU imeni I.I. Mechnikova*. Vol. 18, 4/1, 43-57.
3. Kuznetsova I.O. (2009). Monitoring yak skladova protsesu upravlinnya pidpriemstvom hliboproduktiv: teoriya ta metodologiya (Monografiya). Odesa: VPP „Drukarskiy dim“, 228.
4. Nikishina O. (2013). Analiz rinku boroshnomelnoyi produktsiyi. *Tovari i rinki*, № 2, 43-57.
5. Ryibchinskiy R.S. (2012). Tendentsii razvitiya mukomolnoy otrasli Ukrainyi. *Hranenie i pererabotka zerna*, № 11 (161), 15-17.
6. Podderogin A.M., Kornilyuk A.V. (2009). Finansoviy stan ta investitsiyna privablivist pidpriemstv harchovoyi promislovosti Ukrayini. *Ekonomika i region*. PoltNTU, № 1(20), 94-100.
7. Ofitsiyiy veb-sayt Ministerstva ekonomiki Ukrayini [Electronic resource]. Access mode: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/economica/ukr/157.html>.
8. Ofitsiyiy sayt Derzhavnoyi sluzhbi statistiki Ukrayini: [Electronic resource]. Access mode: – <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Zbirk «Ukrayina – 2013»: stat. zb.; za red. O.E. Ostapchuka. K.: TOV «Avgust Treyd», 2014, 28.
10. Ofitsiyiy sayt Informatsiyno-analitichnogo agentstva «APK-Inform»: [Electronic resource]. Access mode: <http://www.apk-inform.com>
11. Ofitsiyiy sayt Informatsiynogo agentstva «Agro Perspektiva»: [Electronic resource]. – Access mode: - <http://www.agroperspektiva.com/ru/>
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 14.04.2000. № 656 «Pro zatverdzhennya naboriv produktiv harchuvannya, naboriv neprodovolchih tovariv ta naboriv poslug dlya osnovnih sotsialnih i demografichnih grup nase-lennya» [Electronic resource]. Access mode: <http://sop.com.ua/regulations/2339/246818/>.